

9. List of Diseases. (2013). URL : <http://www.aarda.org/autoimmune-information/list-of-diseases>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тетяна Заболотна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Tetyana Zabolotna – Ph.D. (Philology), assistant professor of the department of foreign philology, translation and applied linguistics of HSEE «Pereyaslav-Khmelnytsky State Hryhoriy Skovoroda Pedagogical University».

УДК 81'276:616.31

**СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ТЕКСТ:
ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ
І НЕДОЛІКИ ЙОГО ВТІЛЕННЯ**

Тетяна ЛЕЩЕНКО (Полтава, Україна)

Марина ЖОВНІР (Полтава, Україна)

Наталія БОНДАР (Полтава, Україна)

e-mail: m.zhovnir@gmail.com

ЛЕЩЕНКО Тетяна, ЖОВНІР Марина, БОНДАР Наталія. СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ СТОМАТОЛОГІЧНИЙ ТЕКСТ: ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ І НЕДОЛІКИ ЙОГО ВТІЛЕННЯ

У цій статті розглянуто особливості нормування слововжитку у сфері науки. Проаналізовано специфіку мовного втілення науковцем фактичного матеріалу. Акцентовано на значущості лінгвального оформлення наукових фахових текстів. Крім цього, виявлено основні мовні вади наукового стоматологічного дискурсу, проаналізовано випадки неправильного і невмотивованого вживання мовних одиниць у фаховому мовленні стоматологічної сфери.

Ключові слова: науковий стиль, науковий текст, стоматологічний дискурс, фахове мовлення, термін, унормованість.

LESCHENKO Tatiana, ZOVNIR Marina, BONDAR Natalia. MODERN SCIENTIFIC STOMATOLOGICAL TEXT: FUNCTIONAL PURPOSE AND DRAWBACKS OF ITS IMPLEMENTATION

The problems of stylistic perfection and communicative potential of scientific discourse have been under consideration of scientists in different fields of knowledge for a long time. This article focuses attention on the language of dental sphere. The main purpose of this paper is to find out and to describe the specific features of the functioning of the scientific style in the language of dentistry. The aim of the research is to reveal and analyze major stylistic issues in scientific dental discourse. The article deals with the peculiarities of the standardization of using verbal resources of the Ukrainian language for the results of scientific research representation. It also shows us the analysis of common mistakes in scientific style in the context of the current dental industry in Ukraine. The illustrative material in this scientific article is a selection of different scientific texts, articles, textbooks and dental dictionaries. As a result of reviewing theoretical and methodological basics of standardizing the language of science and studying discourse fragments, the current state of observing usual word use norms in the course of writing dental scientific discourse texts in different genres: original abstracts, articles, manuals, textbooks, monographs, etc. has been investigated. The study of multi-genre samples of the dental discourse revealed their communicative inadequacy and stylistic imperfections. In addition, the main language defects of the scientific dental discourse were discovered. We proved that the perfect scientific text is meant not only to pass specific information, but also to present it as simply and quickly as possible. We made sure that disregarding established norms when creating scientific texts leads to stylistic errors. We consider the perspective for further research in studying stylistic issues in scientific discourse, dental in particular. Interesting and valuable, in our opinion, is the study of dental scientific texts correspondence to the basic communicative features of the language.

Keywords: scientific style, scientific text, dental discourse, professional speech, term, normality.

Питання стильової довершеності й комунікативного потенціалу наукового мовлення вже віддавна активно обговорюють учені різних галузей знань. Розглядають украй гострі проблеми формування практики наукового текстотворення, текстосприйняття і в сучасному вітчизняному мовознавчому світі (М. Д. Гінзбург, Н. В. Зелінська, А. П. Коваль, М. І. Кочан, О. Ю. Лаврінець, Т. О. Лещенко, Л. І. Мацько, Н. Ф. Непийвода, Т. В. Радзівська, О. П. Селігей, О. М. Семенов, Т. П. Тернавська, А. В. Ткач та ін.).

Достеменно відомо: новітня наукова парадигма сприяє смисловій трансформації та системній еволюції форми наукової продукції. Усталені стильові традиції доповнюють умотивовані дослідниками міркування щодо важливості внормованого й, безумовно, стилістично коректного втілення науковцем інтерпретованих ним уже відомих фактів. Маємо на увазі стрімку зміну поглядів на пріоритет змісту наукового тексту над його мовним оформленням.

Незважаючи на усвідомлення правильності твердження про важливість положень та умовиводів, які вчений намагається запропонувати широкому загалу читачів, міркування про необхідність посиленої уваги до оформлення наукового мовлення й форми репрезентації фахової інформації не викликають щонайменших сумнівів. «Довершений науковий текст має не просто передавати інформацію, а повідомляти її якомога легше й швидше. Такий текст

надійно підтримує увагу читача, справляє на нього інтелектуальний вплив і, як наслідок, збагачує інтелектуально, змінює його погляди та переконання», – слушно зауважує видатний дослідник наукового жаргону П. О. Селігей [5, с. 11]. З цим не варто дискутувати, радше потрібно дослухатися до порад і вибудувувати власні наукові розвідки з урахуванням вимог до їхнього змісту та форми. Натомість нехтування загальноприйнятими нормами створення наукового мовлення зумовлює стилістичні огріхи й продукує «негативний мовний матеріал», тобто «висловлення, яке не розуміють, розуміють, але не одразу, або для усвідомлення якого потрібно докласти чималих зусиль» [6, с. 28]. Зважати на критерії комунікативної повноцінності та стильової досконалості наукового тексту неодмінно потрібно не лише мовознавцям, а й молодим і досвідченим ученим різних галузей знань.

Не можна оминати увагою і медичну сферу, адже безупинний, почасти стрибкоподібний, розвиток у її межах зумовлює появу нових зразків наукового тексту. «Прикметно, що проблема медичної комунікації також стає гостро актуальною» [4, с. 165], – переконані дослідниці Т. О. Лещенко та М. М. Жовнір.

На жаль, ні статті, ні навіть масштабні й інформаційно місткі солідні наукові праці – дисертації, посібники, підручники, монографії, присвячені нагальним проблемам медицини, – не позбавлені стилістичних парадоксів та інших мовних вад, пов'язаних із лінгвальним оформленням текстового матеріалу. Не зайве наголосити й на тому, що системних напрацювань, які б посприяли регулюванню й унормуванню наукового викладу фахової медичної інформації дотепер небагато. Ці аргументи посвідчують актуальність і своєчасність пропонуваного дослідження.

Мета статті – виявити і проаналізувати основні мовні вади наукового стоматологічного дискурсу. Для досягнення окресленої мети потрібно було розв'язати такі завдання:

- 1) описати теоретико-методологічні основи нормування мови науки;
- 2) акцентувати на нормах слововжитку у сфері науки;
- 3) вирізнити й охарактеризувати випадки неправильного і невмотивованого вживання мовних одиниць у фаховому мовленні стоматологічної галузі.

Об'єкт дослідження – наукове мовлення стоматологічної сфери, яке стрімко й безупинно розвивається, відгукуючись на впроваджені в життя бурхливими темпами новітні технології і здобутки сучасної медицини. Звісно, для зростання професійної компетенції, а подеколи й для загального інтелектуального росту, стоматологи (і практики, і теоретики) послуговуються різножанровими зразками наукового стоматологічного дискурсу. Утім, нерідко натрапляємо на праці, комунікативний потенціал яких украй важко оцінити позитивно. У статті Т. О. Лещенко, присвяченій розгляду окресленої проблематики, читаємо: «Наш багаторічний досвід редакторської роботи з науковими статтями свідчить, що часто дослідникам-авторам бракує влучного, точного слова для характеристики основних складових наукової статті; мова багатьох наукових праць одноманітна, примітивна, збіднена» [3, с. 140].

У таких стилістично недовіршених текстах, репрезентованих у спотвореній мовній формі, фіксуємо низку огріхів, які знижують їхню наукову потужність та посвідчують хисткість позицій стоматологічного наукового тексту між двох опозицій – стилістично досконалий і стилістично незграбний.

Навіть володіючи потужною теоретико-методологічною науковою базою, солідним фактажем і багаторічним досвідом практичної і пошукової роботи, стоматологам украй важко подати інформацію належним чином. У результаті цього стихійного процесу з-поміж зразків наукового стоматологічного дискурсу нелегко відібрати такий матеріал, у якому точно, влучно й коректно втілено наукову думку. Натомість переважають праці, що заслуговують мовної критики.

Безсумнівно, нормування мови науки, а відтак написання правильних, ефективних, структурно довіршених, інформаційно повних, гармонійних за змістом і формою фахових наукових текстів – це етап, якому передують надскладний період невіршданого й невіршданого узуальним нормам уживання дослідниками мовних одиниць. Для усунення мовних вад конче потрібно дати авторові-вченому змогу ясно й точно усвідомити норми зразкового мововжитку у сфері науки загалом, стоматологу – передовсім у межах

стоматології та медицини. Лише знання того, чого варто уникати, посприяє появі наукових досліджень високої якості.

Аналіз різножанрових зразків наукового стоматологічного дискурсу – оригінальних тез, статей, посібників, підручників, монографій тощо – оприявнив низку стилістичних огріхів, які порушують єдність наукового твору та ускладнюють процес його сприйняття. Звісно, обсяг статті дає змогу лише побіжно схарактеризувати цей стихійний антимовний процес, утім, безперечно, проведене дослідження започаткує низку можливих поліаспектних описів і стратифікацій континууму мовних недоречностей стоматологічного наукового дискурсу на українськомовному матеріалі.

Зауважмо й кількома словами про особливості вживання наукової лексики. Так, поширеною стильовою помилкою, услід за П. О. Селігеєм [5, с. 19], уважаємо нагромадження в наукових працях, зокрема й тих, що присвячені актуальним стоматологічним проблемам, віддієслівних та відприкметникових іменників на *-ня*, *-ість*. Цілком можливо, зловживання лексемами з абстрактним значенням зумовлене одвічним прагненням дослідника надати тексту глибшої науковості, точності, академічності, подеколи псевдо інформативності, репрезентувати факти у формі, складнішій для сприйняття. Така хибна думка, на наш погляд, лише ускладнює процес усвідомлення реципієнтом того, що автор наукового дослідження хотів зазначити, тобто послаблює гносеологічну функцію наукового тексту.

Як на нас, понадмірний іменниковий слововжиток не варто інтерпретувати стильовою перевагою, засобом зниження експресивності наукового мовлення чи способом нівелювання проявів авторської оцінки висловленого. Не посвідчує іменниковість і розвиненість чи досконалість наукового тексту. Утім, узвичаєна практика поєднувати надмірну кількість залежних іменників у одному реченні й натепер актуальна. У проаналізованих зразках стоматологічного наукового дискурсу повсякчас фіксуємо омовлені іменникові надуживання: У такій «ситуації проводять діагностичне уточнення швидкості слиновиділення» (Мороз, с. 31), «Аналіз інтенсивності карієсу тимчасових зубів залежно від віку виявив зростання показника kp від 3-х до 6-ти років (в середньому з $4,16 \pm 0,37$ зуба до $7,92 \pm 0,34$ зуба); ($p1 \pm 0,001$)» (Бондарчук, с. 53).

Таке порушенням стильової гармонії можна усунути. На думку М. Д. Гінзбурга, для цього необхідно «замість конструкцій з віддієслівними іменниками максимально використовувати дієслова, а саме: речення з неозначеною формою дієслова; речення з особовими формами дієслова; дієприслівникові звороти; дієслівні форми на *-но*, *-то*» [1, с. 26]:. Наприклад: **Проаналізувавши інтенсивність карієсу тимчасових зубів залежно від віку, виявили, що показник зростає; У такій ситуації необхідно уточнити швидкість слиновиділення.**

У розглянутих фрагментах стоматологічного наукового дискурсу терміни – слова і словосполучення, ужиті на позначення чітко окресленого поняття в межах певної галузі знань – представлені сповна, а подеколи речення переобтяжені малозрозумілими словами на позначення базових фахових понять, безпідставно запозиченими термінами з інших наук та міжнаціональними термін одиницями: **«Карієсогенність цукрів обумовлена їх здатністю дифундувати вглиб бляшки»** (Данилевський, с. 86). Окремо акцентуємо на вживанні терміноодиниць, сформованих на вітчизняному мовному ґрунті, тобто синонімів до узуальних термінів-номінацій іншомовного походження. Як показало дослідження, їх можна поєднати в пари (національно ідентичні терміни та їхні іншомовні синоніми): *маргінальний* – *крайовий*; *медіальний* – *серединний*; *інтактний* – *здоровий*; *апикальний* – *верхівковий*; *періапикальний* – *навколоверхівковий*; *ендоосальний* – *внутрішньокістковий*; *пародонтальний* – *зубоясенний*; *мутуальний* – *взаємний*, *обопільний*; *токсичність* – *отруйність*; *варіабельність* – *різноманітність*; *біфуркація* – *роздвоєння*; *продовжувати* – *продовжувати*; *іrrадіювати* – *поширювати*; *регенеруватися* – *відновлюватися*; *дифундувати* – *просочуватися* тощо.

Аналіз посвідчує, що дослідники свідомо чи підсвідомо надають перевагу номінаціям, утвореним не на питомому українському ґрунті, обирають серед можливих чужорідний, а не національний терміноелемент: **«Гострий гнійний періодонтит розвивається, якщо інфекція,**

що потрапила в періодонт, має високу **вірулентність**, пошкоджуючий чинник досить агресивний, а захисні реакції організму на невисокому рівні» (Данилевський, с. 325), «Для періодонтиту цієї групи типові стійкий характер перебігу та **резистентність** до терапії» (Данилевський, с. 334), «Найчастіше наявна **варіабельність** анатомічної будови перегородок на рентгенограмах у дітей і молодих людей» (Скрипников, с. 46), «Попередження інтенсивного вимивання і ковтання фторидів при аплікаційних методах, **пролонгування** їх контакту з поверхнею зубів досягається шляхом введення препаратів фторув ізольовані зубні лаки» (Потапчук, с. 54), «Порожнина зуба та кореневий канал не простежуються взагалі (внаслідок **облітерації** або наявності в них пломбувального матеріалу); їх **облітерація** внаслідок вікових або природжених (хвороба Кандепона) змін» (Данилевський, с. 36).

Ми переконані, що українська мова володіє потужним словесним ресурсом, достатнім для утворення термінолексем – номінацій понять, які вже давно функціонують у межах тієї чи тієї галузі, а також для сучасних лінгвальних рефлексів на постійні екстремовні зрушення. Вибір з-поміж можливих еквівалентів має відбуватися не інтуїтивно, а бути об'єктивно вмотивованим. Вирішальними в цьому є міркування не власне мовного, політичного, соціального чи культурологічного характеру, а практичні потреби фахівців стоматологічної галузі та дійсний стан сучасної термінологічної лексики в її межах.

На жаль, ні дослідники-початківці, ні маститі теоретики й практики стоматологічної галузі не вбезпечили себе й від інших стилістичних прорахунків. Натрапляємо в досліджуваних текстах на приклади багатослів'я, зумовлені, цілком можливо, бідністю словникового запасу автора наукової праці, його неспроможністю вільно користуватися різноманітними зображально-виражальними засобами української мови, невмінням подавати потрібну інформацію лаконічно й точно. Як наслідок, у дискурсивних фрагментах фіксуємо приклади словоповторів та непотрібних слів – плеоназмів: «Залежно від етапу розвитку організму людини (включаючи внутрішньоутробний період) А. І. Рибаків виділяв основні ендогенні та екзогенні чинники, взаємодія яких у різні періоди онтогенезу призводить до виникнення **каріозного процесу**» (Данилевський, с. 60), «Дотримання усіх основних аспектів гігієнічного виховання може істотно підвищити ефективність **профілактичної роботи**» (Данилевський, с. 89), «Якщо в дитячому віці не **проводити лікування**, то гінгівіт як первинне захворювання з прогресуючим перебігом переходить у пародонтит», «у **процесі прогресування** гінгівіту і переході його в пародонтит» (Скрипников, с. 24).

Типовим для стоматологічного дискурсу стало вживання (не завжди доречне) мовних кліше, штампів, усталених словесних формул, наприклад, *оцінка стану зубів, оцінка ефективності лікування, показник захворюваності на карієс, згідно із критерієм обстеження, механізм болю, визначати (встановлювати, з'ясувати) діагноз, подальше лікування, зміни стану хворого, запобігати хворобі, нездоровий стан, хворобливий вигляд, провідний симптом, прийняття хворого, сприятливий прогноз хвороби, сприятливий результат* тощо: «Згідно з **патологоанатомічною картиною** розрізняють гострий (серозний та гнійний) та хронічний (гнійний та гіперпластичний) лімфаденіт» (Потапчук, с. 52), «**Оцінка стану** ендодонтично лікованих зубів через рік їх існування (табл. 3) показала, що анатомічна форма (AF) була відновлена за показником «А» у більшості випадків: відповідно до групи 92,16 і 91,38 % пацієнтів», «Стан ендодонтично лікованих зубів **згідно із критерієм обстеження** представлений у табл. 5» (Борисенко, с. 15).

Варто зважати й на баланс активних і пасивних синтаксичних конструкцій, із яких складається науковий текст. «З-поміж пасивних зворотів домінантне становище мають посісти речення з предикативними формами на *-но, -то* як специфічна риса українського синтаксису з тривалою історією використання», переконана О. Я. Лаврінець [2, с. 74]. З цими міркуваннями важко не погодитися, адже узвичаєна риса української мови, на відміну від російської та англійської, – широке вживання активного стану дієслів, а спостереження показують, що автори наукових праць, зокрема й тих, в осередді яких – стоматологічна проблематика, активно послуговуються дієслівними формами на *-но, -то*: «**Безкольорова** пластмаса використовується для виготовлення базисів зубних протезів у випадках, коли **не дозволено** пофарбований базис протезів» (Нідзельський, с. 37), «На цьому **побудовано** їх використання в ортопедичній стоматології як основи для еластичних відбиточних мас»

(Нідзельський, с. 15), «Всі клінічні симптоми запропоновано поділяти на дві групи: серйозні та незначні» (Потапчук, с. 335).

Зосереджуючи увагу на предикативних формах на *-но*, *-то*, фіксуємо численні випадки їх паралельного функціонування з дієсловами на *-ся*: «Конструктивно імплантат складається з двох частин – безпосередньо з імплантату, який являє собою титанову конструкцію, що **встановлюється** в щелепу хірургічним шляхом і абатмента, виготовленого з того ж матеріалу (титану), який **з'єднується** з імплантатом після процесу приживлення» (Нідзельський, с. 75).

Іноді автори намагаються урізноманітнити засоби ословеснення своїх думок, наперемінно послуговуючись активними й пасивними дієсловами. З-поміж найуживаніших вирізняємо пари *використовують – використовується*, *вивчають – вивчаються*, *ілюструють – ілюструються*, *досліджують – досліджуються*, *аналізують – аналізуються*, *об'єднують – об'єднуються*, *здійснюють – здійснюються*, *кваліфікують – кваліфікуються*, *підкреслюють – підкреслюються*, *подають – подаються*, *вживають – вживаються*, *доводять – доводяться*, *описують – описуються*, *фіксують – фіксуються* тощо: «У денціальній імплантації найбільш часто **використовують** кістку із підборідного відділу або ретромолярного простору нижньої щелепи» (Нідзельський, с. 33), «У денціальній імплантації кісткова аутопластика **використовується** у разі вираженої атрофії щелеп» (Нідзельський, с. 34).

Нерідко в текстах фіксуємо надуживання дієслівними формами на *-ся*. У таких фрагментах відчуваємо штучність подачі інформації, трафаретність, понадмірну абстрактність: «Через визначений час контрольний і дослідний зуби **промиваються** водою, **ізолюються** від слизової оболонки губи, **висушуються**, потім на контрольну і дослідну ділянки емалі **наноситься** водний розчин 1% метиленового синього», «Через 10 секунд розчин метиленового синього з обох зубів **стирається** сухим ватним тампоном і негайно **порівнюється** інтенсивність забарвлення контрольної та дослідної ділянок емалі зуба» (Падалка, с. 185). ПРАВИЛЬНО: Через визначений час контрольний і дослідний зуби **промивають** водою, **ізолюють** від слизової оболонки губи, **висушують**, потім на контрольну і дослідну ділянки емалі **носять** водний розчин 1% метиленового синього»; «Через 10 секунд розчин метиленового синього з обох зубів **стирають** сухим ватним тампоном і негайно **порівнюють** інтенсивність забарвлення...».

Рясніють дискурсивні зразки пасивними конструкціями з дієсловами на *-ся* та *О. в.* субстантива-неістоти, а це грубе порушення мовної норми: «Зубний наліт (будь-яка кількість м'якого білого нальоту, яка **виявляється зондом** на поверхні коронки зуба, в міжзубних проміжках чи приясенній ділянці)» (Потапчук, с. 41), «Клінічний прояв хвороби **визначається метоплазією елементів крові** з ретикулярних клітин органів, не пов'язаних у нормальних умовах із кровотворенням, у тому числі з тканин порожнини рота (пульпа, періодонт, ясна)» (Потапчук, с. 67), «Процеси стабілізації та ремісії оцінюються позитивними, якщо клінічний стан **підтверджується** лабораторними, функціональними, рентгенологічними методами **дослідження**» (Потапчук с. 115), «Захворювання **викликається видом Актинобацилус Актиноміцетемкомптани**» (Потапчук, с. 66). Щоб уникнути стилістичних колізій радимо надавати перевагу активним двоскладним конструкціям, наприклад: «Зубний наліт (будь-який об'єм м'якого білого нальоту, який **виявляють за допомогою зонда** на поверхні коронки зуба, в міжзубних проміжках чи приясенній ділянці)», «Клінічний прояв хвороби **визначає метоплазія елементів крові** з ретикулярних клітин органів, не пов'язаних у нормальних умовах із кровотворенням, у тому числі з тканин порожнини рота (пульпа, періодонт, ясна)» (Скрипников, с. 67) тощо.

Якщо не дослухатися до порад, що сприяють «облагородженню» стилістики наукового дискурсу, можна наразити себе на небезпеку появи в праці мовних каламбурів, комічних ефектів, навіть концептуальних помилок: «ВТРАТА ЗУБІВ ПОВНА – патологічний стан, який виник після карієсу та його ускладнень, захворювань пародонта, травм або операцій, коли одна або обидві щелепи **позбавляються** всіх зубів» (Нідзельський, с. 56), «Це здебільшого хворобливе явище, яке може **викликатися** порушенням функції нервової системи, недостатністю діяльності, розладом живлення органів або тканин, впливом на

них механічних, фізичних або хімічних факторів тощо» (Нідзельський, с. 32) та ін. ПРАВИЛЬНО: ВТРАТА ЗУБІВ ПОВНА – патологічний стан, який виник після карієсу та його ускладнень, захворювань пародонта, травм або операцій, коли **випадають зуби** на одній чи обох щелепах; Це здебільшого хворобливе явище, **спричинене** порушенням функції нервової системи, недостатністю діяльності, розладом живлення органів або тканин, впливом на них механічних, фізичних або хімічних факторів тощо

Стилістично недолугий текст нагадує псевдонауковий, «негативний мовний матеріал». Позірної науковості й книжності надають стоматологічним текстам занадто довгі синтаксичні конструкції. Автори іноді аж занадто захоплюються, намагаються подати викінчену думку одним реченням. Нагадаємо, що оперативна пам'ять людини може утримувати одночасно 7 (+/- 2) елементів, тому сприйняття, навіть прочитання неприродно довгих речень ускладнюється. Тому, хто намагається вичленити потрібну інформацію з невмотивованого словесного потоку, вкрай важко не втратити семантичного зв'язку між елементами задовгих конструкцій.

У стоматологічних наукових текстах спорадично оприявлені речення, в яких нараховуємо близько сотні слів. Наприклад: *«Причинами такої ситуації називають ряд несприятливих факторів та умов, серед яких виділяють несприятливу екологічну ситуацію більшості великих міст та промислових регіонів, зростання вживання легких вуглеводів серед дитячого населення, низьку культуру догляду за порожниною рота у населення, відсутність реалізації загальнонаціональних програм з профілактики стоматологічних захворювань, зниження доступності якісної стоматологічної допомоги, вплив несприятливих географічних умов та біогеохімічних дефіцитів окремих хімічних елементів та прогресування у дитячого населення частоти хронічної супутньої патології, зокрема уражень шлунково-кишкового тракту»* (Клітинська, с. 53).

Отже, особливості розвитку й потенціал наукової мови, її якість та внормування без перебільшення можна вважати цікавими і вкрай нагальними проблемами сучасної гуманітаристики. Основою основ лишається живе українське слово. Позалінгвальна дійсність повсякчас дає поштовх і матеріал для науково-пізнавальної діяльності, зміст і результати якої необхідно омовлювати відповідно до узвичаєних науковою практикою та вивіренних часом лексичних, морфологічних, синтаксичних, фразеологічних чи стилістичних норм літературної мови. З іншого боку, наукова діяльність стимулює виражальні можливості мови. У цьому контексті особливої уваги потребують різногалузеві наукові тексти. Аналіз різножанрових зразків стоматологічного дискурсу пересвідчив у їхній комунікативній неповноцінності й стильовій недосконалості. А ці зауваги мають стати справжнім резервом для стоматологів. За такої умови розірветься врешті зачароване коло помилок та неухважного, подеколи зневажливого, ставлення до мовного оформлення наукової продукції. Успіх уможливиться лише тоді, коли злагоджено працюють і лікарі, і мовознавці, і педагоги.

Висловлені в цій статті міркування – це лише спроба вирізнити, описати й частково систематизувати основні стильові вади наукового стоматологічного дискурсу (іменникове надуживання, переобтяження текстів термінами, перевага термінолексем іншомовного походження, багатослів'я, словоповтори, використання мовних кліше і штампів, послуговування непотрібними словами, дисгармонія активних і пасивних конструкцій, лексично переобтяжені тощо).

Перспективу досліджень убачаємо в подальшому дослідженні стильових помилок наукового дискурсу, зокрема стоматологічного. Цікавим і цінним, як на нас, видається студіювання відповідності стоматологічного наукового мовлення базовим комунікативним якостям мовлення.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Гінзбург М. Д. Синтаксичні конструкції у фахових текстах: практичні висновки з рекомендацій мовознавців / М. Д. Гінзбург // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2008. – № 620. – С. 26–32.

2. Лаврінець О. Я. Пасивні конструкції з дієсловами на -ся та предикативними формами на -но, -то в сучасній українській науковій мові: структура, семантика, статус / О. Я. Лаврінець // Мовні й концептуальні картини світу. – 2014. Вип. 50 (1). – С. 432 – 441.

3. Лещенко Т. О. Актуальні питання в нормованості терміносистеми ортопедичної стоматології у формуванні професійних компетенцій на післядипломному етапі освіти / Т. О. Лещенко, Т. В. Шарбенко, В. Г. Юфименко // Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : збірник статей II Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Полтава, 8 – 9 червня 2017 р.). – Полтава : Вид-во «Астроя», 2017. – С.139–144.

4. Лещенко Т. О. Здоров'я vs. хвороба в контексті словесної репрезентації ціннісної картини світу сучасного лікаря / Т. О. Лещенко, М. М. Жовнір // Психолінгвістика. – 2018. – № 24 (2). – С. 163–180.

5. Селігей П. О. Український науковий текст: проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора. філологічних наук : спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / О. П. Селігей ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. – Київ, 2016. – 36 с.

6. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – Л. : Наука. Ленингр. отд-ние, 1974. – 427 с.

REFERENCES

1. Ginzburg, M. D. (2008). Sintaksichni konstruktsiyi u fahovih tekstah : praktichni visnovki z rekomendatsiy movoznavtsiv // Visnik Nats. un-tu «Lvivska politehnika». Seriya «Problemi ukraïnskoyi terminologiyi». [Syntactic constructions in professional texts: practical conclusions from the recommendations of linguists // Herald of the National Un-th Lviv Polytechnic. Series «Problems of Ukrainian terminology»]. Lviv.

4. Lavrinets, O. Y. (2014). Pasivni konstruktsiyi zdih slovami na – syata predikativnimi formami na -no, -to v suchasniy ukraïnskiy naukoviy movi : struktura, semantika, status // Movni i kontseptualni kartini svitu. [Passive constructions with verbs on -is and predicative forms on -no-in modern Ukrainian scholarly language: structure, semantics, status // Linguistic and conceptual pictures of the world]. Kiev.

3. Leshchenko, T. O. (2017). Aktualni pytannia vnormovanosti terminosystemy ortopedychnoi stomatologii u formuvanni profesiynikh kompetentsii na pisladyplomnomu etapi osvity // Aktualni pytannia lnhvistyky, profesiinoi lnhvodydaktyky, psykhologii i pedahohiky vyshchoi shkoly. [Topical issues of the regulation of the terminology of orthopedic dentistry in the formation of professional competences in the postgraduate educational stage // Actual questions of linguistics, professional linguistics, psychology and pedagogy of higher education]. Poltava.

4. Leshchenko, T. O. (2018). Zdorov'ya vs. hvoroba v kontekstl slovesnoyi reprezentatsiyi tsinnisnoyi kartini svitu suchasnogo likarya // Psykholnhvistyka. [Health vs. Disease in the Context of Verbalization of the Axiological Picture of the World of a Modern Doctor // Psycholinguistics]. Ivano-Frankivsk.

5. Seligey, P. O. (2016). Ukraïnskiy naukoviy tekst : problem komunikativnoyi povnotsinnosti ta stilovoyi doskonalosti : avtoref. disert.... doktora filol. nauk. [Ukrainian scientific text: problems of communicative value and stylistic perfection: author's abstract. dis for the sciences. doctor's degree. philological sciences]. Kiev.

6. Scherba, L. V. (1974). Yazykovaya sistema i rechevaya deyatelnost. [Language system and speech activity]. Lviv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Тетяна Лещенко – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри українознавства та гуманітарної підготовки Української медичної стоматологічної академії.

Наукові інтереси: медичний дискурс, проблеми в нормованості української стоматологічної термінології, культура мовлення медичного працівника.

Марина Жовнір – кандидат філологічних наук, викладач кафедри українознавства та гуманітарної підготовки Української медичної стоматологічної академії.

Наукові інтереси: медичний дискурс, проблеми лінгвістичної генології, дискурсології, лінгвопрагматики, соціолінгвістики та лінгвоперсонології.

Наталія Бондар – кандидат філологічних наук, викладач кафедри українознавства та гуманітарної підготовки Української медичної стоматологічної академії.

Наукові інтереси: медичний дискурс, концептологія, лінгвокультурологія, соціолінгвістика, лінгвоперсонологія.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Tetyana Leshchenko – Candidate of Philological Sciences, heard of the Department of Ukrainian Studies and Humanitarian Training of Ukrainian Medical Stomatological Academy.

Scientific interests: medical discourse, rationing of ukrainian medical stomatological terms, culture broadcasting of medical worker.

Maryna Zhovnir – Candidate of Philological Sciences, lecture of the Department of Ukrainian Studies and Humanitarian Training of Ukrainian Medical Stomatological Academy.

Scientific interests: medical discourse, linguistic genology, discourse, linguopragmatics, sociolinguistics and lingvopersonology.

Natalia Bondar – Candidate of Philological Sciences, lecture of the Department of Ukrainian Studies and Humanitarian Training of Ukrainian Medical Stomatological Academy.

Scientific interests: medical discourse, concepts, sociolinguistics, lingvopersonology.